

Sygn. akt III AUa 65/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 września 2013 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Bożena Grubba
Sędziowie:	SSA Iwona Krzeczowska - Lasoń SSA Maciej Piankowski (spr.)
Protokolant:	Katarzyna Pankowska

po rozpoznaniu w dniu 25 września 2013 r. w Gdańsku

sprawy Z. N.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o prawo do emerytury

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku VII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 6 listopada 2012 r., sygn. akt VII U 2478/12

zmienia zaskarżony wyrok i oddala odwołanie

Sygn. akt III AUa 65/13

UZASADNIENIE

Ubezpieczony Z. N. odwołał się od decyzji pozwanego organu rentowego - Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. z dnia 03.07.2012 r., którą odmówiono mu prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnych warunkach z uwagi na nieosiągnięcie wymaganego stażu – tj. co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Pozwany wyjaśnił, że nie zaliczył do pracy w szczególnych warunkach okresu od 02.05.1974 r. do 07.09.1979 r. oraz od 19.12.1984 r. do 31.12.1998 r. z tytułu zatrudnienia w Fabryce (...), gdyż w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach z dnia 12.10.2000 r. zakłada pracy wskazał, że ubezpieczony był zatrudniony na stanowisku szlifierza metali i frezera, a w świadectwie pracy z dnia 07.09.1979 r. podano stanowisko szlifierza. Zdaniem pozwanego wobec zaistniałych rozbieżności brak jest podstaw do zaliczenia ww. okresów jako pracy w szczególnych warunkach.

Ubezpieczony wniósł o zmianę powyższej decyzji i przyznanie mu prawa do emerytury od dnia złożenia wniosku wraz z odsetkami za opóźnienie w wypłacie świadczeń. Ubezpieczony domagał się uwzględnienia jako pracy wykonywanej w szczególnych warunkach - od 01.09.1967 r. do 25.04.1972 r., od 02.05.1974 r. do 07.09.1979 r. oraz od 19.12.1984 r. do 31.12.1998 r. Wniósł o przeprowadzenie dowodu z przesłuchania świadków - Z. P., J. W., J. P. i G. N..

Pozwany organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania i podtrzymał argumentację prezentowaną w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji. Ponadto pozwany podał, że nie zaliczył ubezpieczonemu do pracy w szczególnych warunkach okresu od 02.05.1974 r. do 07.09.1979 r. oraz od 19.12.1984 r. do 31.12.1998 r. z tytułu zatrudnienia w Fabryce (...), mimo przedłożenia świadectwa wykonywania pracy w szczególnych, z uwagi na występujące rozbieżności między świadectwem pracy w szczególnych warunkach a zwykłym świadectwem pracy, odnoszących się do zajmowanych przez ubezpieczonego stanowisk. Nie zaliczył też do pracy w szczególnych warunkach okresu od 01.09.1967 r. do 25.04.1972 r. z tytułu zatrudnienia w Fabryce (...) w T. z uwagi na brak świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach.

Wyrokiem z dnia 06.11.2012 r. Sąd Okręgowy w Gdańsku VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał ubezpieczonemu prawo do emerytury od dnia 23.07.2012 r. stwierdzając, że pozwany nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

Powyższe rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy oparł na następujących ustaleniach i rozważaniach.

Ubezpieczony (ur. (...)) w dniu 22.06.2012 r. złożył wniosek o emeryturę.

Zaskarżoną decyzją pozwany odmówił ubezpieczonemu prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym z tytułu pracy w szczególnym warunkach.

Ubezpieczony nie pozostaje w stosunku pracy, nie jest też członkiem OFE.

W toku postępowania administracyjnego ubezpieczony udowodnił na dzień 01.01.1999 r. staż ubezpieczeniowy wymiarze 26 lat i 1 dzień okresów składkowych i nieskładkowych, w tym żadnego okresu pracy w szczególnych warunkach.

Ubezpieczony z zawodu jest szlifierzem metali. Od 01.09.1967 r. do 25.04.1972 r. był zatrudniony w Fabryce (...) w T., początkowo od dnia 01.09.1967 r. do 30.06.1970 r. na podstawie umowy o naukę zawodu. Od 01.09.1967 r. do 12.03.1971 r. ubezpieczony odbywał wstępny staż pracy w zawodzie szlifierza, a w dniu 12.03.1971 r. złożył z wynikiem pozytywnym egzamin przed Zakładową Komisją Kwalifikacyjną.

Od 01.03.1971 r. ubezpieczony został zatrudniony w Fabryce (...) w T., na podstawie umowy o pracę, na stanowisku szlifierza, w wydziale P-2.

Od 26.04.1967 r. do 11.04.1974 r. odbywał zasadniczą służbę wojskową.

Od 02.05.1974 r. do 07.09.1979 r. oraz od 19.12.1984 r. do 31.12.2000 r. ubezpieczony był zatrudniony w Fabryce (...) w S., na stanowisku szlifierza w Wydziale Obróbki. Ubezpieczony wykonywał pracę stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

W zakładzie pracy był podział pracowników na tokarzy, szlifierzy i frezerów, nie były to stanowiska łączone. Praca szlifierza polegała na szlifowaniu metali, wałków, płaszczyzn, a także na ostrzeniu noży na szlifierkach. W zakładzie obowiązywał system dwuzmianowy, było zatrudnionych dwóch szlifierzy. Szlifierze otrzymywali dodatek za pracę w szczególnych warunkach a także mleko. Z kolei praca frezera polega na frezowaniu różnych stalowych części przy pomocy głowicy, frezów. Ubezpieczony nie pracował jako frezer.

J. P. pracował z ubezpieczonym w Fabryce (...) w S. od 1973 r. do 1979 r. oraz od 1981 r. do 1989 r., na stanowisku tokarza w Wydziale Obróbki.

Z. P. pracował z ubezpieczonym w Fabryce (...) w S., od 09.1951 r. do 1.04.1991 r., na stanowisku tokarza, brygadzysty, mistrza oddziału obróbki ręcznej i mechanicznej.

J. W. pracował z ubezpieczonym w Fabryce (...) w S. od 1970 r. do 2000 r., w narzędziowni i rozdzielni robót, zajmował się zaopatrzeniem materiałowym, dostarczał materiały na warsztat.

G. N. pracował z ubezpieczonym w Fabryce (...) w S., od 1983 r. do 1987 r. i dalej po odbyciu służby wojskowej do 2000 r., na stanowisku ślusarza.

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie dokumentacji zgromadzonej w aktach ubezpieczeniowych pozwanego, aktach osobowych ubezpieczonego z dwóch zakładów pracy, której prawdziwości i rzetelności nie kwestionowała żadna ze stron postępowania. Sąd Okręgowy również nie znalazł podstaw do podważenia jej wiarygodności z urzędu.

Podstawę ustaleń stanu faktycznego stanowiły także zeznania świadków J. P., Z. P., J. W. i G. N. oraz zeznania ubezpieczonego, które – w ocenie Sądu Okręgowego - zasługiwały na wiarę, albowiem były one jasne, spójne, rzetelne i razem z pozostałym materiałem dowodowym zgromadzonym w sprawie tworzyły zwartą i logiczną całość.

Sąd Okręgowy zważył, że w świetle poczynionych ustaleń faktycznych odwołanie zasługiwało na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy stwierdził, że wyniki przeprowadzonego postępowania dowodowego wykazały, że ubezpieczony legitymuje się wymaganym 15-letnim stażem pracy w szczególnych warunkach, co sprawia, że stanowisko pozwanego odmawiające ubezpieczonemu prawa do emerytury, nie jest słuszne.

Sąd I instancji wyjaśnił, że ogólne zasady nabywania prawa do emerytury dla ubezpieczonych urodzonych po 1948 r. zostały uregulowane w art. 184 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z FUS (tj. Dz. U. z 2009 r., nr 153, poz. 1227 ze zm.), zgodnie z którym ubezpieczonym urodzonym po dniu 31.12.1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, tj. spełniają łącznie następujące warunki:

1) legitymują się okresem zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż: 65 lat - dla mężczyzn, 60 dla kobiet,

2) mają okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej: 25 lat dla mężczyzn, 20 dla kobiet,

3) nie przystąpili do otwartego funduszu emerytalnego albo złożyli wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Dla uzyskania uprawnień do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym wymagane jest osiągnięcie wskazanego w przepisach wykonawczych wieku, a także przepracowanie określonej ilości lat w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze.

Aktem wykonawczym, do którego odsyła ustawa o emeryturach i rentach z FUS, jest rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 07.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Stosownie do treści § 4 tego rozporządzenia pracownik (mężczyzna), który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

1) osiągnął wiek emerytalny wynoszący 60 lat,

2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

W wykazie A – prac w szczególnych warunkach, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego – stanowiącym załącznik do rozporządzenia, w dziale III (w hutnictwie i przemyśle metalowym) pod poz. 78 opisano prace polegające szlifowaniu lub ostrzeżeniu wyrobów i narzędzi metalowych oraz polerowanie mechaniczne.

Dodatkowo Sąd Okręgowy wskazał, że zgodnie z § 2 ust. 1 i 2 powołanego wyżej rozporządzenia, okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

Okresy pracy natomiast, o których mowa w ust. 1, stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia, lub w świadectwie pracy (§ 2 ust. 2).

Zgodnie z utartą praktyką i orzecznictwem, w postępowaniu przed sądem okresy zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przewidziane rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 07.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze mogą być ustalane także innymi środkami dowodowymi niż dowód z zaświadczenia z zakładu pracy (por. uchwały Sądu Najwyższego z dnia 10.03.1984 r., III UZP 6/84 oraz z dnia 21.09.1984 r., III UZP 48/84), a więc wszelkimi dopuszczalnymi przez prawo środkami dowodowymi.

Bezspornym jest, że ubezpieczony osiągnął 60 rok życia, na dzień 01.01.1999 r. udokumentował okres składkowy i nieskładkowy w wymiarze ponad 25 lat, nie pozostaje w stosunku pracy oraz nie jest członkiem OFE.

Przedmiotem sporu pozostawało jedynie ustalenie, czy za zatrudnienie w szczególnych warunkach może zostać uznany okres od 01.09.1967 r. do 25.04.1972 r. z tytułu zatrudnienia w Fabryce (...) w T. oraz okres od 02.05.1974 r. do 07.09.1979 r. oraz od 19.12.1984 r. do 31.12.1998 r. z tytułu zatrudnienia w Fabryce (...) w S..

Pozwany odmawiając zaliczenia spornych okresów zatrudnienia odnośnie okresu zatrudnienia w Fabryce (...) w T. wskazywał na nielegitymowanie się przez ubezpieczonego świadectwem wykonywania pracy w szczególnych warunkach, odnośnie okresu zatrudnienia od 02.05.1974 r. do 07.09.1979 r. oraz od 19.12.1984 r. do 31.12.2000 r. w Fabryce (...) w S. wskazywał na rozbieżności wynikające z przedłożonych do akt sprawy świadectw pracy (świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach i zwykłego świadectwa pracy) w zakresie stanowisk pracy wskazanych w tych świadectwach.

Sąd Okręgowy wyjaśnił, że za okres zatrudnienia w Fabryce (...) w T. od 01.09.1970 r. do 25.04.1972 r. ubezpieczony legitymuje się świadectwami wykonywania pracy w szczególnych warunkach z dnia 04.10.2012 r. (akta osobowe), a także, że zachowały się akta osobowe ubezpieczonego z tego zakładu pracy. Przeprowadzone w sprawie postępowanie dowodowe ponad wszelką wątpliwość wykazało, że ubezpieczony od 01.09.1970 r. do 25.04.1972 r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach, będąc zatrudnionym na stanowisku szlifierza. Okoliczności te zostały wykazane świadectwem pracy z dnia 04.10.2012 r., świadectwem wykonywania pracy w szczególnych warunkach z dnia 04.10.2012 r., a także umową o pracę, zostały także potwierdzone zaświadczeniem o odbyciu wstępnego stażu pracy na stanowisku szlifierza.

Odnośnie drugiego spornego okresu zatrudnienia (od 02.05.1974 r. do 07.09.1979 r. oraz od 19.12.1984 r. do 31.12.1998 r. w Fabryce (...) w S.) Sąd Okręgowy stwierdził, że został on potwierdzony świadectwami wykonywania pracy w szczególnych warunkach z dnia 12.10.2000 r. a także potwierdzony zeznaniami świadków i ubezpieczonego.

Świadcownicy (J. P., Z. P., J. W. i G. N.) byli współpracownikami ubezpieczonego, świadek G. N. pracował na tym samym stanowisku, co ubezpieczony. Wszyscy świadkowie znali specyfikę pracy, zakres obowiązków i charakter wykonywanego zatrudnienia.

Niewątpliwie charakter pracy świadczonej przez ubezpieczonego, tj. praca szlifierza kwalifikuje do pracy w szczególnych warunkach.

W ocenie Sądu Okręgowego, fakt wykonywania przez ubezpieczonego pracy w szczególnych warunkach znajduje potwierdzenie w zebranych w sprawie materiale dowodowym. Niewątpliwie został on potwierdzony i uszczegółowiony zeznaniami ubezpieczonego oraz świadków, współpracowników ubezpieczonego za jeden sporny okres zatrudnienia – którzy zgodnie zeznali, że ubezpieczony wykonywał prace na stanowisku szlifierza a praca ta polegała na szlifowaniu metali, wałków, płaszczyzn, ostrzeniu noży.

Sąd Okręgowy nie znalazł jakichkolwiek podstaw by kwestionować wiarygodność zeznań świadka i przedłożonych przez ubezpieczonego dokumentów.

W świetle powyższego, brak jest - w ocenie Sądu I instancji - jakichkolwiek podstaw do zakwestionowania szczególnego charakteru pracy ubezpieczonego w spornych okresach, wykonywanej na stanowisku szlifierza.

Biorąc pod uwagę powyższe, w ocenie Sądu Okręgowego, ubezpieczony spełnił wszystkie przesłanki dla nabycia emerytury w obniżonym wieku, ponieważ w dniu (...) ukończył 60 lat, na dzień 01.01.1999 r. udokumentował okres składkowy i nieskładkowy w wymiarze co najmniej 25 lat, nie jest członkiem OFE oraz nie pozostaje w stosunku pracy. Wynik przeprowadzonego w sprawie postępowania dowodowego wykazał, że ubezpieczony legitymuje się stażem pracy w szczególnych warunkach wobec zaliczenia, jako pracy w szczególnych warunkach, pracy szlifierza w Fabryce (...) w S. i w Fabryce (...) w T..

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy uznał, że ubezpieczony w spornych okresach wykonywał prace wskazane w dziale III (w hutnictwie i przemyśle metalowym) pod poz. 78 wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Uwzględnienie przedmiotowych okresów, wskazuje, że staż pracy ubezpieczonego w warunkach szczególnych jest dłuższy niż wymagany ustawą, a zatem, zgodnie z § 4 rozporządzenia, oznacza spełnienie tego wymogu do przyznania świadczenia emerytalnego w wieku obniżonym.

W konkluzji, z wyżej przytoczonych względów Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. w związku z cytowanymi wyżej przepisami, zmienił decyzję organu rentowego i przyznał ubezpieczonemu prawo do emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach od dnia 23.07.2012 r., mając na uwadze fakt, że ubezpieczony w dniu 23.07.2012 r. ukończył 60 rok życia oraz dyspozycję art. 129 w zw. z art. 100 ust. 1 cyt. ustawy emerytalnej, zgodnie z którą świadczenia wypłaca się poczynając od dnia powstania prawa do tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od miesiąca w którym zgłoszono wniosek.

Na podstawie art. 118 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, w pkt 2 wyroku, Sąd Okręgowy, wnosząc a contrario, nie stwierdził odpowiedzialności pozwanego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, mając na uwadze fakt, iż dopiero wyniki niniejszego postępowania dowodowego pozwoliły na poczynienie wiążących ustaleń co do charakteru zatrudnienia ubezpieczonego mającego wpływ na prawo do świadczenia.

Apelację od powyższego orzeczenia wywiódł pozwany organ rentowy, który zaskarżył powyższy wyrok w części dotyczącej zmiany zaskarżonej decyzji ZUS i przyznania ubezpieczonemu prawa do emerytury od dnia 23.07.2012 r., zarzucając naruszenie art. 184 w zw. z art. 32 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst Dz. U. z 2004 r., nr 39, poz. 353 ze zm.) w związku z § 2, § 3 i § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. nr 8, poz. 43 ze zm.) poprzez przyjęcie, że ubezpieczony spełniła wszystkie warunki do przyznania prawa do emerytury; naruszenie prawa procesowego, tj.

art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów polegającej na przyjęciu, że praca ubezpieczonego była wykonywana w szczególnych warunkach.

Organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd I instancji.

Uzasadniając apelację pozwany podał, że Sąd I instancji błędnie uznał, iż ubezpieczony spełnia wszystkie warunki do przyznania świadczenia zaliczając okres zatrudnienia:

1) od 02.05.1974 r. do 07.09.1979 r. oraz od 19.12.1984 r. do 31.12.1998 r. z tytułu pracy w Fabryce (...) Sp. z o.o. w S. przyjmując, że ubezpieczony wykonywał pracę w szczególnych warunkach wymienione wykazie A Dział III, poz. 78 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, tj. szlifowanie lub ostrzenie wyrobów i narzędzi metalowych oraz polerowanie mechaniczne;

2) od 01.09.1970 r. do 25.04.1972 r. z tytułu pracy w Fabryce (...) w T. (którym pracował od 01.09.1967 r. do 25.04.1972 r.) przyjmując, że ubezpieczony wykonywał pracę w warunkach szczególnych wymienione w wykazie A, dział III, poz. 78 przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, tj. szlifowanie lub ostrzenie wyrobów narzędzi metalowych oraz polerowanie mechaniczne.

Zdaniem pozwanego ubezpieczony nie udowodnił żadnego okresu pracy w szczególnych warunkach. Wyniki postępowania dowodowego nie pozwalały na wydanie orzeczenia w takim kształcie, jakie nadał mu Sąd I Instancji. Sąd Okręgowy przyjął, że ubezpieczony pracował w szczególnych warunkach zgodnie z wykazem A, dział III, poz. 78 przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983r w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych, tj. wykonywał prace polegające na szlifowaniu lub ostrzeniu wyrobów i narzędzi metalowych oraz polerowaniu mechanicznym. W ocenie pozwanego brak jest podstaw do zakwalifikowania zatrudnienia w okresie od 02.05.1974 r. do 07.09.1979 r. oraz od 19.12.1984 r. do 31.12.1998 r. z tytułu pracy w Fabryce (...) Sp. z o.o. w S. jako pracy w szczególnych warunkach zgodnie z kwalifikacją dokonaną przez Sąd I instancji, ponieważ ubezpieczony pracował na stanowisku szlifierza metali w fabryce obuwia, tj. zakładzie pracy, który podlegał pod resort przemysłu lekkiego i chemicznego - zatem stanowisko, na którym pracował powinno być wymienione w dziale VII (w przemyśle lekkim) przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, a nie jak zakwalifikował je Sąd - w dziale III dotyczącym hutnictwa i przemysłu metalowego.

Wprawdzie przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983 r. w dziale VII pod poz. 14 przewidują prace związane ze szlifowaniem, ale są to prace związane ze szlifowaniem, klejeniem i wykańczaniem przemysłu skórzanego, a nie przy szlifowaniu metali (tj. przy wykonywaniu czynności, które wykonywał ubezpieczony, jak ustalił Sąd).

Pozwany wskazał, że w przepisach resortowych, tj. załącznik nr 1 do zarządzenia nr 7 Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego z dnia 07.07.1987 r. (Dz. U. nr 4, poz. 7) w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakładach resortu przemysłu lekkiego - w wykazie A, dziale VII ani pod poz. 14, ani pod inną pozycją działu VII nie wymienia się jako stanowiska pracy w warunkach szczególnych stanowiska pracy, jakie zajmował i wykonywał ubezpieczony, tj. szlifierza metali. W związku z tym, że ani przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983 r. w dziale VII nie wymieniają prac wykonywanych przez ubezpieczonego, ani zarządzenie resortowe (stosowane pomocniczo), tj. zarządzenie Nr 7 Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego z dnia 07.07.1987 r. w dziale VII (w przemyśle lekkim) od poz. 12 do poz. 14 nie wskazuje stanowiska szlifierza metali jako pracy wykonywanej w szczególnych warunkach - prace te nie mogą zostać jako takie uznane.

W ocenie pozwanego brak jest podstaw do przyznania prawa do emerytury, gdyż ubezpieczony nie spełnia przesłanki dotyczącej posiadania 15 lat pracy warunkach szczególnych.

Ubezpieczony wniósł o oddalenie apelacji i podał, że Sąd I instancji szczegółowo opisał, którym z dowodów dał wiarę i na jakiej podstawie. Ocena dowodów była rzeczowa, logiczna i zgodna z zasadami doświadczenia życiowego. Argumenty pozwanego nie zasługują na uwzględnienie. Pozwany poza twierdzeniem, że dowody należy pominąć nie potrafi wskazać w którym momencie i dlaczego dowód należy uznać za niewiarygodny. „Pozwany” wykonywał przez cały okres prace typowe dla tych związanych z przemysłem metalowym. Praca szlifierza metali w przemyśle lekkim nie jest wykonywana. Głównym przedmiotem działalności zakładu, w którym pracował „pozwany” była produkcja obuwia. W zakładzie tym zatrudnionych w latach świetności było powyżej 2500 osób. W zakładzie tym głównie na potrzeby własne zostały powołane wydziały, których zadania nie miały nic wspólnego z produkcją obuwia. Ubezpieczony pracował w jednym z takich wydziałów, który w zależności od okresu nazywał się Wydziałem Mechanicznym, Wydziałem Głównego Mechanika etc. W wydziale tym we wcześniej wspomnianych latach świetności pracowało ok 100 osób i mieścił się on w osobnym budynku. Kierując się logiką pozwanego, według której w jednym zakładzie mogą być wykonywane prace tylko jednego rodzaju należałoby stwierdzić, że istnieje zakaz łączenia różnych rodzajów działalności. Z taką argumentacją nie sposób się zgodzić, ponieważ działalność jednego zakładu może obejmować przemysł lekki, metalowy, górniczy etc. Jest w sprawie bezsporne, że większość czynności świadczonych przez pracowników w zakładzie powoda wiązała się z produkcją obuwia. Jednak nie zmienia to faktu, że były tam zatrudnione osoby, które z produkcją obuwia bezpośrednio nie miały nic wspólnego i tak jak ubezpieczony wykonywały prace z zakresu przemysłu metalowego. Ubezpieczony nie wykonywał żadnych prac związanych z wytwarzaniem dóbr typowych dla przemysłu lekkiego, ale wykonywał tylko prace typowe dla przemysłu metalowego. Zdarzało się nawet, że tego typu prace wykonywane były na rzecz podmiotów zewnętrznych. Ubezpieczony nigdy nie wyprodukował ani nie dokonał obróbki żadnego buta lub nawet elementu obuwia. Czysto hipotetycznie, jeżeli przyjęć by, że pracowałby w takim samym charakterze w zakładzie zewnętrznym wykonując te same czynności to zdaniem pozwanego wykonywałby prace w warunkach szczególnych. Argumentacja taka jest absurdalna i nie sposób się z nią zgodzić gdyż jak wynika z orzeczenia SN, III UK 174/10 z dnia 19.05.2011 r. art. 32 ust. 1 ustawy z 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS wprowadza jako kryterium dyferencjacji wieku emerytalnego - określonego w art. 27 tego aktu dla ubezpieczonych urodzonych przed dniem 01.01.1949 r. na co najmniej 60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn - rodzaj wykonywanej pracy (tj. szczególne warunki, w jakich jest ona świadczona lub szczególny jej charakter), narażający na szybsze zrealizowanie się ryzyka emerytalnego z powodu wcześniejszej, niż powszechnie, utraty sprawności psychofizycznej pracownika. Brzmienie powołanego przepisu nie pozostawia wątpliwości, że prawo do emerytury w wieku niższym od powszechnego przysługuje jedynie osobom wykonującym owe prace w ramach pracowniczego zatrudnienia. Oznaczenia branżowe przy pracach oczywiście mają znaczenie, ale ich rozumienie nie może być postrzegane przez pryzmat głównego przedmiotu działalności przedsiębiorstwa. Podobnie wypowiedział się Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 03.06.2008 r., I UK 381/07 wskazując, że jeśli chodzi o kwestię przyporządkowania określonej pracy, a co za tym idzie pracodawcy, do określonej w Wykazie branży przemysłowej, to można wyrazić pogląd, że tylko wtedy ma ona istotne znaczenie dla jej kwalifikacji jako pracy w warunkach szczególnych, jeśli jej uciążliwość i szkodliwość dla zdrowia wynika właśnie z jej branżowej specyfiki. Należy więc mieć na uwadze charakter pracy i warunki w jakich jest wykonywana. Kierując się logiką pozwanego górnicy dołowi, którzy wydobywają rudę na potrzeby zakładu, który jednocześnie ma hutę nie są zatrudnieni w kopalni tylko w hucie, ponieważ końcowym efektem ich pracy jest przecież np. wytapiana z pieców miedź itp. Przykładem takiego przedsiębiorstwa jest KGHM Polska Miedź. Należy więc stwierdzić, że argumentacja pozwanego w zakresie naruszenia przepisów prawa materialnego jest wręcz absurdalna. Odnosząc się do przywołanego przez pozwanego wykazu resortowego, który ma w istocie rzeczy znaczenie dowodowe powód stawia pytanie, po

co w wykazie resortowym w ogóle jest wymienione stanowisko szlifierza metali. Przecież minister przemysłu chemicznego i lekkiego nie powinien w ogóle wydawać dyspozycji dla przemysłu metalowego. Powód może być tylko jeden, każdy z ministrów wiedział, że w podległych im zakładach pracują osoby, które wykonują pracę z innej branży. Z tej przyczyny w ocenie powoda zarządzenie reguluje tę kwestię w taki właśnie sposób.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja zasługiwała na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 184 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z FUS (tj. Dz. U. z 2009 r., nr 153, poz. 1227 ze zm.; w brzmieniu obowiązującym od dnia 01.01.2013 r.), ubezpieczonym urodzonym po dniu 31.12.1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, tj. spełniają łącznie następujące warunki:

- 1) legitymują się okresem zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż: 65 lat - dla mężczyzn, 60 dla kobiet,
- 2) mają okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej: 25 lat dla mężczyzn, 20 dla kobiet,
- 3) nie przystąpili do otwartego funduszu emerytalnego albo złożyli wniosek o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa.

Zgodnie zaś z art. 32 ust. 1 cyt. ustawy, ubezpieczonym urodzonym przed dniem 01.01.1949 r., będącym pracownikami, o których mowa w ust. 2 i 3, zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 ust. 2 i 3. W myśl ust. 2 powołanego artykułu, dla celów ustalenia uprawnień, o których mowa w ust. 1, za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne i otoczenia. Natomiast stosownie do ust. 4 art. 32, wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ust. 2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych.

Za dotychczasowe przepisy należy uważać przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. nr 8, poz. 43 ze zm.), ale wyłącznie w zakresie regulowanym przez ustawę o emeryturach i rentach, a więc wieku emerytalnego, rodzaju prac lub stanowisk, oraz warunków, na jakich osobom wykonującym prace określone w ust. 2 i 3 art. 32 tej ustawy przysługuje prawo do emerytury (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 24.09.2009 r., II UK 31/09, LEX 559949 i powołaną w nim uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 13.02.2002 r., III ZP 30/01, OSNP 2002 Nr 10, poz. 243 oraz uzasadnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 14.06.2004 r., P 17/03, OTK-A 2004, nr 6, poz. 57).

W myśl § 2 ust. 1 w/w rozporządzenia, okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na warunkach w nim przewidzianych są okresy, w których praca w szczególnych warunkach jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy, natomiast według jego § 4 ust. 1, pracownik (mężczyzna), który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki: osiągnął wiek emerytalny wynoszący 60 lat oraz ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Sąd Apelacyjny w pełni akceptuje pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w wyrokach z dnia 01.06.2010 r., II UK 21/10 (Lex 619638) i z dnia 19.05.2011 r., III UK 174/10 (Lex 901652), że wykaz A ma charakter stanowiskowo-branżowy i specyfika poszczególnych branż determinuje charakter świadczonych w nich prac i warunki w jakich są wykonywane, ich uciążliwość i szkodliwość dla zdrowia.

Dla porządku należy stwierdzić, że z materiału dowodowego (pismo kierownika D. Osobowego i (...) Fabryki (...) w T. z dnia 18.11.1970 r., umowy o pracę z dnia 01.09.1970 r. - w aktach osobowych ubezpieczonego - na k. 68; a ponadto opinii z dnia 24.04.1974 r. załączonej na k. 16 do akt osobowych - na k. 70 oraz z zeznań ubezpieczonego - k. 74-75) wynika, że ubezpieczony z dniem 01.09.1970 r. rozpoczął pracę w powyższym zakładzie na stanowisku szlifierza w ramach stażu. Po zdaniu egzaminu kwalifikacyjnego w zawodzie szlifierza ubezpieczony po dniu 01.03.1971 r. nadal pracował na stanowisku szlifierza (pismo z dnia 18.03.1971 r. w aktach osobowych - na k. 68). Rozwiązanie stosunku pracy nastąpiło z dniem 25.04.1972 r. w związku z rozpoczęciem odbywania przez ubezpieczonego służby wojskowej (opinia z dnia 24.04.1974 w aktach osobowych - na k. 68; świadectwo pracy - k. 7; zeznania ubezpieczonego - k. 24).

Apelacja nie zawiera zarzutów odnośnie powyższego okresu, lecz kwestionuje uwzględnienie do stażu pracy w szczególnych warunkach okres pracy ubezpieczonego po zakończeniu przez niego odbywania służby wojskowej.

W dniu 24.04.1974 r. ubezpieczony otrzymał skierowanie do pracy na stanowisku szlifierza (skierowanie na k. 11 akt osobowych - na k. 70). Od dnia 01.05.1974 r. ubezpieczony podjął pracę w (...) Zakładach (...) na stanowisku szlifierza na Oddziale Obróbki Mechanicznej (informacje o przyjęciu do pracy k. 1, 2 i 5 w aktach osobowych - na k. 70). Zmiany wynagrodzenia ubezpieczonego odnosiły się do stanowiska szlifierza (pisma na k. 6, 12 akt osobowych - na k. 70). W protokołach z postępowań kwalifikacyjnych podano, że ubezpieczony pracował na stanowisku szlifierza (k. 8, 14, 17, 65 akt osobowych - na k. 70).

Powyższy stosunek pracy został rozwiązany z dniem 07.09.1979 r.

Ubezpieczony po wypadku był niezdolny do pracy i okresowo posiadał prawo do renty (życiorys z dnia 11.12.1984 r. - na k. 66 akt osobowych - na k. 70).

Po odzyskaniu zdolności do pracy ubezpieczony w dniu 19.12.1984 r. zawarł ponownie umowę o pracę z tym samym pracodawcą - noszącym wówczas nazwę Nadbałtyckie Zakłady (...) - na stanowisku szlifierza w Oddziale Obróbki Mechanicznej i Ręcznej. Od dnia zawarcia umowy ubezpieczony podjął pracę (dowód: umowa o pracę k. 29; wniosek do działu kadr na k. 18 - w aktach osobowych na k. 70). W informacjach o zmianie wysokości wynagrodzenia podawano, że ubezpieczony pracuje na stanowisku szlifierz metali (informacja na k. 35-37, 39-41, 44, 48, 58 akt osobowych - na k. 70). Stosunek pracy został rozwiązany z dniem 12.10.2000 r. W świadectwie pracy z dnia 12.10.2000 r. podano, że w okresie zatrudnienia ubezpieczony wykonywał pracę jako szlifierz, tokarz-frezer, szlifierz metali (świadectwo pracy na k. 26 akt osobowych - na k. 70).

W świadectwach wykonywania prac w szczególnych warunkach poświadczono, że ubezpieczony:

- od 02.05.1974 r. do 07.09.1979 r. oraz

- od 19.12.1984 r. do 12.10.2000 r.

stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę szlifierza, ostrzenie wyrobów, narzędzi metalowych na stanowisku szlifierz metali, frezer - wymienionym w wykazie A, dziele III, poz. 78, pkt 1, 2 wykazu stanowiącego załącznik nr 1 do zarządzenia Ministra Przemysłu Chemicznego i Lekkiego nr 19 z dnia 06.08.1983 r. w sprawie prac wykonywanych w szczególnych warunkach w zakładzie pracy resortu przemysłu chemicznego i lekkiego (świadectwa na k. 27 i 28 akt osobowych - na k. 70).

Z zeznań świadków wynika, że ubezpieczony - będąc zatrudniony w obu wymienionych wyżej okresach w Zakładach (...) - wykonywał pracę szlifierza; szlifował metale - wałki, płaszczyzny, noże oraz części do maszyn i urządzeń, a także narzędzia. Ubezpieczony nie pracował jako frezer i cały czas wykonywał prace szlifierskie na różnego rodzaju maszynach do obróbki metali. Ubezpieczony ostrzył też noże tokarskie, ale nie pracował jako tokarz. Z tytułu wykonywania tych prac ubezpieczony otrzymywał tzw. dodatek szkodliwy oraz mleko (zeznania świadków - J. P. - k. 71-72; Z. P. - k. 72-73; J. W. - k. 73; G. N. - k. 73-74 oraz zeznania ubezpieczonego - k. 74).

Odnosząc się do zarzutów apelacji należy stwierdzić, że pracą wykonywaną w szczególnych warunkach, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego (zgodnie z wykazem A stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze) jest praca wymieniona w dziale III (w hutnictwie i przemyśle metalowym) w kategorii „Prace różne w hutnictwie i w przemyśle metalowym” pod poz. 78 – „Szlifowanie lub ostrzenie wyrobów i narzędzi metalowych oraz polerowanie mechaniczne”.

Nie może budzić wątpliwości, że Zakłady (...) należało zakwalifikować do zakładów przemysłu lekkiego. Tymczasem w dziale VII w/w załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983 r., który dotyczy prac wykonywanych w obszarze przemysłu lekkiego nie wymieniono prac określonych jako „szlifowanie lub ostrzenie wyrobów i narzędzi metalowych (...)”.

Przyznając zasadniczą rolę w kwalifikowaniu prac w szczególnych warunkach cytowanemu rozporządzeniu Rady Ministrów warto podkreślić, że w świetle przepisów wykazu A, stanowiącego załącznik do tegoż rozporządzenia, wyodrębnienie owych prac ma charakter stanowiskowo - branżowy. Pod pozycjami zamieszczonymi w kolejnych działach wykazu wymieniono bowiem konkretne stanowiska przypisane danym branżom, uznając je za prace w szczególnych warunkach uprawniające do niższego wieku emerytalnego. Taki sposób kwalifikacji prawnej tychże prac nie jest dziełem przypadku. Specyfika poszczególnych gałęzi przemysłu determinuje bowiem charakter świadczonych w nich prac i warunki, w jakich są one wykonywane, ich uciążliwość i szkodliwość dla zdrowia.

Nie można zatem swobodnie czy wręcz dowolnie, z naruszeniem postanowień rozporządzenia, wiązać konkretnych stanowisk pracy z branżami, do których nie zostały one przypisane w tym akcie prawnym (tak Sąd Najwyższy w wyrokach z dnia 01.06.2010 r., II UK 21/10, LEX nr 619638 oraz z dnia 19.05.2011 r., III UK 174/10, LEX nr 901652).

Dokonując niewłaściwej kwalifikacji wykonywanej przez ubezpieczonego pracy szlifierza w zakładach obuwniczych, Sąd Okręgowy naruszył przepisy § 4 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze i załącznika do cytowanego rozporządzenia, a w konsekwencji tegoż - naruszył także art. 32 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, odsyłający do rozporządzenia przy ustalaniu szczegółowych przesłanek nabycia prawa do emerytury z obniżonego wieku, o jakim stanowi ust. 1 tego artykułu.

Trzeba jednocześnie mieć na uwadze, że emerytura w wieku obniżonym stanowi odstępstwo od ogólnej reguły, że emerytura przysługuje mężczyźnie, który ukończył wiek 65 lat. Oznacza to, że przepisy określające warunki nabycia prawa do emerytury w wieku obniżonym muszą być wykładane ściśle, a nie rozszerzająco.

Nie ma zatem racji ubezpieczony, który w odpowiedzi na apelację podjął próbę zbagatelizowania przynależności branżowej zakładu pracy w którym był zatrudniony w spornych okresach.

Mając na uwadze powyższe rozważania Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w związku z art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie.